

L U D

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA
LUDOZNAWCZEGO

ORGANE DE LA SOCIÉTÉ POLONAISE D'ETHNOLOGIE

ZAŁOŻONY W ROKU 1895

OGÓLNEGO ZBIORU TOM XLIII

ZA ROK 1956

PTL
WROCLAW

POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE
WROCLAW 1958

KOMITET REDAKCYJNY

K. ZAWISTOWICZ-ADAMSKA, J. GAJEK, A. KUTRZEBA-
POJNAROWA, J. MATUSZEWSKI, K. MOSZYŃSKI, A. NASZ,
M. ZNAMIEROWSKA-PRÜFFEROWA, R. REINFUSS,
T. SEWERYN, T. SZCZURKIEWICZ

REDAKTOR
JÓZEF GAJEK

k.

W. i. w. 1959
013

POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE — WROCŁAW 1958

Nakład 1819 egz. Obj. arkuszy wyd. 32,0, arkuszy druk. 32,25. Oddano do składania
15. II. 1958. Podpisano do druku 14 VII 1958. Druk ukończono w sierpniu 1958.
Papier ilustr. kl. V 70 g, 61×86. Zam. 41 30. R-10. Cena zł 75,—

POZNAŃSKA DRUKARNIA NAUKOWA—POZNAŃ, FREDRY 10

SPIS RZECZY

I. Rozprawy

Józef G a j e k, Rola polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w polskiej etnografii w latach 1945—1955	9
Adolf N a s z, Działalność Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w ostatnim dziesięcioleciu w zakresie prac naukowo-badawczych i wydawniczych	33
Konstanty J u d e n k o, Nowe prądy metodologiczne w etnografii polskiej okresu dziesięciolecia (1945—1955) i ich odbicie w pracach i publikacjach Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego	49
Maria T r a w i ń s k a - K w a ń n i e w s k a, Życie społeczne w pracach wydawniczych Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w okresie ostatniego dziesięciolecia	63
Edward K a r w o ł, Zagadnienie wierzeń i magii w pracach Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego na tle osiągnięć etnografii polskiej w ostatnim dziesięcioleciu	71
Walerian S o b i s i a k, Zagadnienie źródeł archiwalnych w pracach Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego	93
Anna C z e k a n o w s k a, Badania nad muzyką ludową w ostatnim dziesięcioleciu	122
Bolesław K u ź m i c z, Zagadnienie popularyzacji etnografii	157
Kazimiera Z a w i s t o w i c z - A d a m s k a, Dawność i teraźniejszość w badaniach etnograficznych	169
Tadeusz M a l i n o w s k i, Zagadnienie współpracy etnografii z archeologią w latach 1945—1955	183

II. Recenzje i sprawozdania

SOWIETSKAJA ETNOGRAFIJA, A: N. ZSRR, 1954, z. 3, 4 (<i>Anastazja Kojdecka</i>)	192
S. A. Wyszniępolski, Mirovyje morskije puti i sudochnodstwo (Oczerki), Moskwa 1953. (<i>Tadeusz Delimat</i>)	225
ČESKY LID, Českoslov. Akad. Ved., Praha 1954 (<i>Emilia Fischerowa</i>)	226
ZEITSCHRIFT FÜR OSTFORSCHUNG. LÄNDER UND VÖLKER IM ÖSTLICHEN MITTELEUROPA, R. 1954, z. 1. Marburg. (<i>Maria Trawińska-Kwaśniewska</i>)	232
DEUTSCHES JAHRBUCH FÜR VOLKSKUNDE R. 1: 1955, z. 1 i 2, (<i>Maria Trawińska-Kwaśniewska</i>)	236

K. H. Otto, Archäologische Kulturen und die Erforschung der konkreten Geschichte von Stämmen und Völkerschaften. „Ethnographisch-Archäologische Forschung“, Berlin, 1953, nr 1. (Jerzy Wielowiejski)	241
G. R. Gayre, Teuton and Slaw on the Polish Frontier, London 1954. (Wacław Petsch)	246
Leopold Schmidt, Volkskunde Zwischen Wirtschaftsgeschichte und Kulturgeographie. „Österreichische Zeitschrift für Volkskunde“ N. S. B. 9 Gesamtserie B. 58 Wien 1955 Heft 1—2 (Krzysztof Kwaśniewski)	253
Johanna Nickel, Sprawozdanie z prac etnograficznych w Niemieckiej Republice Demokratycznej za lata 1945—1955	255
Maria Znamierowska-Prüfferowa, Przyczynek do znajomości ludoznawstwa w Szwecji, Norwegii, Danii i Finlandii	260
RICERCHE SLAVISTICHE t. 2, Praha 1953 (Arturo Cronia) rec. (J. Holub i F. Kopecny), Etymologicku slovník jazyka českého, Praha 1952. (Helena Przesławska)	272
L. Dumond, La Tarasque. Essai de description d'un fait local d'un point de vue ethnographique. Gallimard, 4e edition. (Wanda Gajzlerowa)	274
ENQUÊTES DU MUSÉE DE LA VIE WALONNE, Bulletin-Questionnaire Janvier-Décembre 1954, tome VII-31 ^e Année, N ^{os} 73—76 60 ilustr., 1 mape (Krzysztof Kwaśniewski)	280
P. Rivet et G. De Crequi-Montfort, Bibliographie des langues aymará et kičua, Vol. 2 (1876—1915), publié avec le concours du Centre National de la Recherche Scientifique. Paris. 1952, (Tadeusz Milewski)	282
PAPERS OF THE MICHIGAN ACADEMY OF SCIENCE, ARTS AND LETTERS. L. A. White, Ethnografic notes on Sandia pueblo, New Mexico, vol. 31: 1945, Published 1947. (Anna Kowalska-Lewicka)	283
CH. S. Brant, Preliminary data on Tesque pueblo, New Mexico, vol. 34: 1948, Published 1950. (Anna Kowalska-Lewicka)	284
R. N. Adamus, Half house: a pithouse in Chaco Canyon, Vol. 35—1949, Published 1951. (Anna Kowalska-Lewicka)	285
B. J. Meggers, The Beal-Steere collection of pottery from Marajó island, Brazil, vol. 31: 1945, Published 1947 (Anna Kowalska-Lewicka)	286
L. A. White, Miscellaneous notes on the Keresan pueblos, vol. 32: 1946, Published 1948. (Anna Kowalska-Lewicka)	287
Funk and Wagnalls, Standard Dictionary of Folklore, Mythology and Legend, v. 1, 1949, v. 2. 1951, New York. (Ryszard Szczepański)	288

A. W. Macdonald, A propos de Prajapati. „Journal Asiatique“ tom 240: 1952 (Ludwik Skurzak)	296
G. F. Ilin, Szudry i Raby w drewnieinijskich sbornikach zakonow, „Westnik Drewniej Istorii“, 1950, nr 2 (Ludwik Skurzak)	298
J. Czekanowski, Uwagi dotyczące makiety I tomu Historii Polski. Instytut Historii P.A.N. Warszawa 1955	300
E. Karwot, Katalog magii Rudolfa. Źródło etnograficzne XIII w. Prace Etnograficzne t. IV. Wrocław 1955 (Ryszard Gansiniec)	314
J. Burszta, Szkice z dziejów wsi. L.S.W. 1955 (Wojciech Hejnosz)	323
S. Czernik, Chłopskie pisarstwo samorodne. P.I.W. 1954. (Aleksander Żyga)	325
W. Cichowicz i J. Orańska, Wielkopolska w grafice K. W. Kiełisńskiego, Kórnik 1952 (Adam Glapa)	331
J. M. Sobiescy, Szlakiem kozła lubuskiego. Pieśni i muzyka instrumentalna Ziemi Lubuskiej, Kraków, 1954 (Aleksander Pawlak)	332
WIERCHY, rocznik 24, Kraków 1955 (Anna Kowalska-Lewicka)	333
ATLAS POLSKICH STROJÓW LUDOWYCH. Polskie Towarzystwo Ludoznawcze (Janina Rosen-Przeworska)	337
POLSKA SZTUKA LUDOWA. P.I.S. R. 8: 1954, Warszawa (Henryk Zwolakiewicz)	345

III. Muzea

Muzeum w Bielsku-Białej (Stanisław Bronicz)	359
Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (Ludwik Dubiel)	361
Muzeum Górnośląskie w Chorzowie (Janusz Modrzyński)	363
Muzeum w Cieszynie (Ludwik Brożek)	364
Muzeum w Częstochowie (Helena Hohensee)	366
Muzeum w Gliwicach (Andrzej Duma)	368
Muzeum Górnicze w Sosnowcu (Maria Żywirska)	369
Muzeum w Brzegu (Leon Połczyński)	372
Muzeum w Nysie (Stanisław Kramarczyk)	373
Muzeum w Opolu (Longin Malicki)	375
Muzeum w Raciborzu (Halina Urbanowicz)	378
Muzeum w Kaliszu (Wacław Klepandy)	379
Muzeum w Lesznie (Stanisław Chmielowski)	381
Muzeum w Rogalinie (Stanisław Błaszczyk)	382
Muzeum Instrumentów Muzycznych w Poznaniu (Przemysław Michałowski)	387
Muzeum w Jarosławiu (Kazimierz Gottfried)	388
Muzeum w Przemyślu (Krzysztof Wolski)	390
Muzeum w Rzeszowie (Franciszek Kotula)	391
Muzeum w Sanoku (Stefan Stefański)	395
Muzeum w Szczecinie (Tadeusz Delimat)	396

Muzeum Kultur Ludowych w Warszawie (<i>Tadeusz Delimat</i>)	398
Muzeum w Jeleniej Górze (<i>Zbigniew Michniewicz</i>)	405
Muzeum w Kamiennej Górze (<i>Stanisław Sabak</i>)	408
Muzeum we Wrocławiu (<i>Leszek Itman</i>)	411
Muzeum w Międzyrzeczu Wielkopolskim (<i>A. Kowalski</i>)	413
Muzeum w Zielonej Górze (<i>Maria Przybylska</i>)	413
Zbiory Etnograficzne w Gdyni (<i>Bożena Stelmachowska</i>)	415
Muzeum w Golubiu (<i>Władysław Łęga</i>)	419
Zbiory Sztuki Ludowej Centralnego Zarządu Sztuk Plastycznych i Ministerstwa Kultury i Sztuki (<i>Kazimierz Pietkiewicz</i>)	419
Wzorcownia Krajowego Związku Spółdzielni Przemysłu Ludowego i Artystycznego w Warszawie (<i>Janina Oryźnyna</i>)	421

IV. Kronika

Prof. Zygmunt Wojciechowski (<i>Jan Czekanowski</i>)	424
Wspomnienie o Tadeuszu Henzlu (<i>Franciszek Wokroj</i>)	427
Prof. Marian Lewicki (<i>Stanisław Kałużyński</i>)	431
Prof. Jan Mydlarski (<i>Franciszek Wokroj</i>)	435
W. J a c o b e i t, Sprawozdanie z sesji etnograficznej Berlińskiej Akademii Nauk	441
B. G a r y g a, Międzynarodowa konferencja w sprawie badań nad narzędziami do orki	442
Z konferencji paremiograficznej w Cieszynie (<i>Stanisław Swirko</i>)	447
K. P i e t k i e w i c z, Ważniejsze imprezy i wystawy sztuki ludowej Ministerstwa Kultury i Sztuki w 1954 r.	451
K. P i e t k i e w i c z, Ważniejsze imprezy Ministerstwa Kultury i Sztuki w zakresie sztuki ludowej w 1955 r.	459
J. L i g e z a, Przegląd prac nad folklorem muzycznym Śląska w latach 1945—1955	464
P o l e m i k a	
E. K a r w o t, Odpowiedź na recenzję	472
Wyciąg z protokołu z XXXII Walnego Zgromadzenia w Warszawie (O. G.)	487
Sprawozdanie z seminarium poświęconego zagadnieniom afrykani- stycznym (<i>Halina Górczyńska</i>)	497
J. G a j e k, Uwagi w sprawie sprawozdania Dyrekcji Instytutu Historii Kultury Materialnej za rok 1955	500
Streszczenia:	
J. G a j e k, Polskoje etnograficzskoje obszczestwo w 1945—1955 g.	505
J. G a j e k, The Polish Ethnographic Society 1945—1955	510

Halina Bittner-Szewczykowa, Materiały do bibliografii etnografii polskiej (1945—1954). Suplement do 43 t. Ludu.

JÓZEF GAJEK

ROLA POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO W POLSKIEJ ETNOGRAFII W LATACH 1945—1955 *

Minęło 10 lat od chwili, gdy w 1945 r. na pierwszym powojennym a XXI z kolei Walnym Zgromadzeniu w Lublinie Towarzystwo Ludoznawcze podjęło dawną działalność w nowych warunkach historycznych, jakie zaistniały w wyniku II wojny światowej w Polsce Ludowej.

Zgromadzenie to przekształciło nazwę Towarzystwa Ludoznawczego na Polskie Towarzystwo Ludoznawcze i rozpoczęło pracę nad sporządzeniem nowego programu działalności naukowo-badawczej i wydawniczej. Za główne zadanie badawcze uznano już w 1945 r. **Polski Atlas Etnograficzny**, w zakresie zaś wydawniczym kontynuowanie wydawania czasopism: **Lud, Prace i Materiały w Etnograficzne** oraz prowadzenie nowych wydawnictw: **Prace Etnologiczne i Atlas Polskich Strojów Ludowych**. Tych 5 tytułów wydawniczych Towarzystwa stało się ośrodkiem organizującym pracę etnografów polskich.

Dorobek naukowy i wydawniczy Towarzystwa, a zwłaszcza prace nad przebudową etnografii w ciągu minionego dziesięciolecia, warto podsumować nie tylko z racji jubileuszowego roku, ale również i ze względu na konieczność wytknięcia nowych dróg własnej działalności, która w obliczu dokonanych przemian musi również nadążać za postępowymi formami życia w nowoczesnym państwie.

Referat wygłoszony w dniu 28 XI 1955 r. na XXX Walnym Zgromadzeniu Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Warszawie.